

Πρεβεζάνικα Χρονικά

Αρ. 27-28 (1992)

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, 27-28 (1992)

Η Συμπολιτεία του Ακρωτηρίου

Κωνσταντίνος Παπαγεωργίου

Copyright © 2022, Κωνσταντίνος Παπαγεωργίου

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπαγεωργίου Κ. . (1992). Η Συμπολιτεία του Ακρωτηρίου. *Πρεβεζάνικα Χρονικά*, (27-28), 65–77. ανακτήθηκε από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/prevchr/article/view/29978>

Η ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΥ

του Κ. Παπαγεωργίου
πρώην Δ/ντή Νομαρχίας Πρεβέζης

Κατά τον Νέστιωρα Γεωργίτσον: «Παρά την είσοδον του Αμβρακικού κόλπου και παρά το Ιόνιον πέλαγος, εκεί ένθα υπέρ γυναικός επαίχθη η τύχη του κόσμου και έψαλε το κύκνειον άσμα η ψυχορραγούσα Ρωμαϊκή Δημοκρατία, παρά το αλίπεδο της Κασσωπαίας και αντίκρυ του Ακτίου, πλησίον δε της προς απομνημόνευσιν της νίκης πόλεως του Αυγούστου από της κτίσεως της οποίας άρχεται η ακπακή χρονολογία κείται η Πρέβεζα, εν ζωγραφική θέσει αναπαριστώση την Βασιλεύουσαν εν μικρογραφία. Παρά το Άκτιον η Χρυσούπολις, παρά το Ψαθάκι το Πέραν μετά των προαστίων του Βοσπόρου, παρά την Μαργαρώνα, επίνειον ποτέ της Νικοπόλεως, ο Κεράπος κόλπος, παρά την Πρέβεζαν δε η κορωνίς των πόλεων, το μυθολογικόν Σταμπούλ.

Η Πρέβεζα, εξ αλιέων και άλλων ανεστίων των περίξ οικισθείσα κατά πρώτον, μετά την υπό των βαρβαρικών ορδών τελευταίαν εν Ηπείρω επιδρομήν (1304) μ.Χ. και την υπ' αυτής

καταστροφήν της Νικοπόλεως, πολλάς υπέστη τας περιπετείας της τύχης και εν βραχεί χρόνω ήλλαξε πολλούς τους δεσπότας. Κατακτηθείσα το πρώτον δια των Νορμανδών υπό της Ενετίας - δούσης αυτής, ως πιθανολογείται, και το όνομα - υπειάγη ακολούθως εις τους Τούρκους, ναυαρχούντος του Χαϊρεδίν Βαρβαρόσσα, Γάλλου την καταγωγήν. Μετ' ου πολύ όμως ο ανδρείος Μοροζίνης κατέλαβε πάλιν αυτήν, αλλά και πάλι η Ενετία βιασθείσα εξεχώρησε εις τους Οθωμανούς, ανέκτησε δε αυτήν και την Πάργαν και το Βουθρωτόν και την Βόνιτσαν διά της συνθήκης του Πασάροβιτς, και διεφύλαξε μέχρι της υπό του Βοναπάρτου καταλύσεως της Ενεπικής Δημοκρατίας, οπότε η Πρέβεζα και αι λοιπαί εν Ηπείρω Ενεπικαί κτήσεις περιήλθον εις τους Γάλλους διά της συνθήκης του Καμποφόρμιο και απετέλεσαν μέρος αναπόσπαστον της Δημοκρατίας των Ιονίων νήσων.

Έν έτος παρέμειναν οι Γάλλοι διότι την 27 Οκτωβρίου 1798 προσβληθέντες

εξακόσιοι αυτοί υπό ένδεκα χιλιάδων Αλβανών οδηγούμενων αυτοπροσώπως υπ' αυτού του Φαλάριδος της Ηπείρου, κατακρεουργήθησαν άπαντες, μετά ηρωικήν αντίστασιν, η δε πόλις της Πρέβεζας, διότι το Βουθρωτόν είχε καταληφθεί πρότερον, περιήλθεν εις τον Αλή Πασάν».

Ερευνώντας την οργάνωση των Ελληνικών πόλεων της τέως Κοντινέντε, ήτοι Βουθρωτού, Πάργας, Πρεβέζης και Βονίτσης και τον συνασπισμό των ανωτέρω πόλεων τον ακμάσαντα κατά τας αρχάς του 19ου αιώνα (1800-1807) εις την Ήπειρον, με την υποδειγματική οργάνωση της ενώσεως αυτών ως Συμπολιτείας του Ακρωτηρίου, διαπιστώνουμε ότι αποτελεί λαμπράν σελίδα εις την ιστορία του Νεωτέρου Ελληνικού Δημοσίου Δικαίου με διάκριση και των τριών εξουσιών, Διοικητική οργάνωση την οποία δεν είχαν τα Ιόνια νησιά τον καιρό της Βενετοκρατίας και με δικαίωμα να συνάπουν ακόμη και συνθήκας.

Προνόμια τα οποία ανεγνωρίσθησαν από τον Σουλτάνο ο οποίος εδεδεσμεύθη από την συνθήκη της 21 Μαρτίου του 1800, προνόμια τα οποία καθόριζαν και την έκταση της Αυτοδιοικήσεως, πολίτευμα το οποίο την τότε εποχή είχαν η Ραγούζα και οι Ηγεμονίες της Βλαχίας και Μολδαβίας.

Ένα κράτος ελεύθερο μέσα στο κράτος του Αλή Πασά, μια αυτόνομη πολιτεία εις την οποία λειτουργούσαν και οι τρεις εξουσίες χωρίς καμιά διάκριση.

Η Πρέβεζα, η Πάργα, η Βόνιτσα και το Βουθρωτό από της συνθήκης του Πασάροβιτς το 1718, περιήλθαν εις την κατοχή των Ενετών και ακολουθούσαν την τύχη των ενετοκρατούμενων Ιονίων νήσων μέχρι της συνθήκης της 17 Οκτωβρίου 1797 του Καμποφόρμιο μεταξύ Βενετίας και Γάλλων υπό τον Ναπολέοντα, οπότε περιήλθον εις την κατοχήν

των Γάλλων Δημοκρατικών.

Το 1798 ο Αλή Πασάς των Ιωαννίνων επέδραμεν κατά των πόλεων αυτών (πλην Πάργας) και εκυρίευσεν αυτάς. Το 1799 τα Ιόνια νησιά και η Πάργα κατελήφθησαν από τους Ρωσοτούρκους υπό τον Ουσάκωφ και Κατήρμπέην, οι οποίοι προκειμένου να ρυθμίσουν την τύχη των Ιονίων νήσων προέβαλαν το θέμα της τύχης των ποπάνω Ηπειρωτικών πόλεων, οι οποίες πάντα ήσαν ενωμένες και ακολουθούσαν την τύχη των Ιονίων νήσων και τούτο διότι κατά την γνώμη των αντιπροσώπων της Ιονίου Γερουσίας θ' απαιτέλουν δαπανηρόν κτίσμα για την αναδυομένην δημοκρατίαν της Επανάστασης Πολιτείας και τούτο είχε κατά τον Π.Χιώτην ως συνέπειαν να ξεσπάσουν εις την Κέρκυραν λεηλασίες και πυρπολήσεις οικιών εις βάρος των αντιπροσώπων της Ιονίου Γερουσίας των εντεταλμένων για την συζήτηση των όρων και υπογραφή συμφωνίας, που τους όρισε το από 9 Οκτωβρίου 1799 διάταγμα της Ιονίου Γερουσίας, εις τους οποίους συμμετείχε και ως εκπρόσωπος των ανωτέρω Ηπειρωτικών πόλεων ο Ενετός Ευγενής Λευκάδιος γαμπρός Άγγελος Όριος ο οποίος και απέφυγε - δεν εδέχθη - ουδόλως τ' αποφασισθέντα.

Προ πάσης ενεργείας οι αντιπρόσωποι των Ιονίων νήσων υπέβαλαν δύο υπομνήματα εις τον Ρεϊζ Εφένδην, πρωθυπουργόν τότε της Τουρκίας, δια των οποίων εζήτουν (α) την άμεσον εκκένωσιν Πρεβέζης, Βονίτσης και Βουθρωτού από της δυνάμεις του Αλή Πασά και (β) αποζημίωσιν διά τας φθοράς των οποίων αιτία ήτο ο Αλή Πασάς, ο οποίος διά της ενεργείας του αυτής ζημίωσε τας τρεις Ηπειρωτικές πόλεις. Πριν όμως υποβληθούν τα υπομνήματά των είχαν αρχίσει οι μεταξύ Ρωσίας και Υψηλής Πύλης διαπραγματεύσεις, οι οποίες ως άξονα είχαν:

(α) Οι Ιόνιοι νήσοι μετά των Ηπειρωτικών πόλεων ν' αποτελέσουν ηγεμονίαν, της οποίας την εγγύτησιν ανελάμβανον οι Ρωσοτούρκοι.

(β) Να παραχωρηθούν εις άλλο κράτος, ήτοι δύναμιν δευτέρας τάξεως.

(γ) Να τεθώσι υπό την προστασίαν της Υψηλής Πύλης διοικούμενοι με πολίτευμα αριστοκρατικόν, ως της Ραγούζης ή των ηγεμονιών Βλαχίας κ.λπ.

Και είναι αληθές ότι η Υψηλή Πύλη επέμεινε εις το ν' αποτελέσουν οι πόλεις αυτές πολίτευμα ανάλογο των ηγεμονιών της Μολδοβλαχίας, η δε Ρωσία αξίωνε ν' απαρτίσουν αριστοκρατικήν πολιτείαν Βυζαντινού τύπου.

Είναι επίσης γεγονός ότι και η Ρωσία και η Τουρκία ε γνώριζαν το επαναστατικό των ιδεών των κατοίκων και πολύ περισσότερο διότι για λίγο χρονικό διάστημα εκυβερνήθησαν από τους Γάλλους Δημοκρατικούς οι οποίοι επηρέασαν την ιδεολογίαν των με τα επαναστατικά κηρύγματα της προσφάτου τότε Γαλλικής Επαναστάσεως του 1789.

Διό και οι Τούρκοι υπεστήριζαν ότι ρέπουν εις τας ταραχάς και η ηγεμονία τους αρμόζει, οι δε Ρώσοι αντέφερον ότι λαός Ευρωπαϊκός δεν είναι πρεπούμενο ν' ανεχθεί να διοικείται από ηγεμόνα με τας κεφαλικάς ποινάς ως οι της Μολδαβίας και Βλαχίας. Αποψησασα από τους Ρώσους, οι οποίοι κυβερνούσαν με το κνούτο. Τέλος με την συνθήκην η οποία υπεγράφη εις την Κωνσταντινούπολιν μεταξύ Ρώσων και Τούρκων την 21 Μαρτίου 1800 επεκράτησε σύστημα το οποίο εξυπηρετούσε και τους Ρώσους και τους Τούρκους.

Κατ' αυτό οι Ιόνιοι νήσοι απετέλεσαν πολιτείαν φόρου υποτελή εις τον Σουλτάνον (στα καρτιά βέβαια), οι δε Ηπειρωτικές πόλεις εκχωρούνταν εις την Τουρκίαν ως Ιμλιάκι Χουμαγιούν (δηλαδή προνομιούχες κτήσεις) εις τον Σουλτάνον, του οποίου η κυριαρχία επ'

αυτών πασχείτο από Βοεβόδα.

Η συνθήκη της 21 Μαρτίου 1800 απετελείτο από 10 άρθρα. Τα άρθρα 1-7 αναφέρονταν εις τα Ιόνια νησιά, τα οποία και απετέλεσαν την Δημοκρατίαν των Ιονίων νήσων και τα υπόλοιπα καθόριζαν την έκτασιν των προνομίων των Ηπειρωτικών πόλεων και το Φιρμάνιον της 21 Απριλίου 1800, το οποίον επεκύρυνε την συνθήκην και όριζε πώς θα εκτελεσθεί αυτή. Το άρθρο 8 (VIII) της συνθήκης κατά ελευθέραν μετάφρασιν έχει ως εξής:

«Οι θέσεις της Πρέβεζας, Πάργας, Βόνιτσας και Βουθρωτού του βρίσκονται πάνω στην Ήπειρον και είναι αποχωρισμένες από την Βενετίαν και είναι παρακείμενες στην Αλβανία θα προσαρτηθούν με τις κτήσεις των, εις το κράτος της Υψηλής Πύλης και θα της ανήκουν εις το μέλλον.

Όμως όλοι οι κάτοικοι αυτής της χώρας, διακηρύττουν χωρίς εξαιρέσεις τη Χριστιανική Θρησκεία, τα προνόμια που αναφέρονται στη θρησκεία, τη διοίκηση και τη δικαιοσύνη που ισχύουν στην ηγεμονία της Μολδαβίας και Βλαχίας, όπου βασιλεύει επίσης η Χριστιανική Θρησκεία, θα διαφυλαχθούν από τους κατοίκους της ίδιας χώρας. Κατά τον ίδιο τρόπο οι συνήθειες που αναφέρονται εις τις αστικές και ποινικές διαδικασίες, στη φύσιν των ιδιοκτησιών και στην τάξιν των κληρονομικών διαδόχων δεν θα αλλάξουν. Θα συνεχίσει να είναι απαγορευμένο μέρος για τους Μουσουλμάνους να έχουν ιδιοκτησία σ' αυτή τη χώρα, σύμφωνα μ' αυτό που τηρείται στις ηγεμονίες της Μολδαβίας και Βλαχίας. Αλλά όπως αυτές οι χώρες ανήκουν στην ολοκληρωτική κατοχή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, υπάρχει δικαίωμα να εγκατασταθεί διοικητής που θα πρέπει οπωσδήποτε να είναι μουσουλμάνος.

Και όπως ένας μεγάλος αριθμός υ-

πηκών του κράτους της Επανάσης κατέχουν ιδιοκτησίες στη χώρα αυτή, η Υψηλή Πύλη υπόσχεται από αυτή την στιγμή να ορίσει το βαθμό του προκριμένου διοικητή, τη φύση και τα δικαιώματα των καθηκόντων του, όπως και την έδρα του».

Η συνθήκη της 21 Μαρτίου 1800 κανονίζει την ίδια στιγμή την τύχη των μικρών αυτών πόλεων που βρίσκονται στην ακτή του Ηπειρωτικού κόλπου κατά μήκος των ακτών του Ιονίου πελάγους που άλλοτε ήσαν κτήσεις των Βενετσάνων σε συνθήκες που σιγουρεύουν την εξουσία την Υψηλής Πύλης και σε βαθμό λογικό ελευθερίες στην διοίκηση των τοπικών υποθέσεων όσον αφορά το θρησκευμα και την απονομή δικαιοσύνης χωρίς ν' αλλάξουν οι συνθήκες σχετικά με την πολιτική και ποινική δικονομία κ.λπ.

Για τα περαιτέρω άρθρα της συνθήκης της 21 Μαρτίου 1800 και μάλιστα για τα δύο τελευταία άρθρα, τα οποία κι αυτά αναφέρονται εις την αυτόνομον πολιτείαν, ο Σαλαπάντας εις το δοκίμιον περί Πάργας (σελ.133-135) γράφει:

«Την 21 Μαρτίου 1800 εις Κωνσταντινούπολι μεταξύ Ρώσων και Τούρκων συνεφωνήθη συνθήκη, δια της οποίας η Επανάσης διεκηρύχθη Δημοκρατική Πολιτεία και περαιτέρω όπι εις τας πρώην Ενετικές κτήσεις επί του παραλιακού κόλπου, αναγνωρίζεται αυτόνομος πολιτεία: Οι πόλεις Πρέβεζα, Πάργα, Βόνιτσα και Βουθρωτόν, κείμεναι εις την Ήπειρον και πρώην ανήκουσαι εις την Ενετικήν Δημοκρατίαν, θέλουσι του λοιπού αποτελέσει μέρος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και θα ανήκουν αποκλειστικώς εις αυτήν, με όλας ομού τας εξαρτήσεις αυτών.

Επειδή γεινιάζουσι με την Αλβανίαν, οι δε κάτοικοι των πόλεων και περιοχών αυτών, όσοι πρεσβεύουν τον Χριστιανισμόν, θέλουσι διατηρήσει μη-

δενός εξαιρουμένου τ' αυτά προνόμια αναφερόμενα εις την θρησκευτικήν λατρείαν και εις την απονομήν της δικαιοσύνης, όσα επικρατούσι προνόμια εις τας ηγεμονίας της Μολδαβίας και Βλαχίας, εις ας λατρεύεται η Χριστιανική θρησκεία.

Επίσης δεν θα υποκύψουν εις ουδεμίαν μεταβολή αι συνήθειαι των κατοίκων, αι αναφερόμεναι εις την πολιτικήν και ποινικήν δικονομίαν και αφορώσι τας ιδιοκτησίας και την τάξη των κληρονομικών διαδόχων, ο εστί οι κάτοικοι θέλουσι κυβερνάσθαι δια εγκωρίων νόμων και επιτοπίων αρχών, θέλει εξακολουθήσει και του λοιπού η απαγόρευση όπως οι Οθωμανοί γίνονται ιδιοκτήτες εν τη δικαιοδοσία των ειρημένων χωρών ή όπως εγκατασταθώσι εις τας ανωτέρω πόλεις, ως κάτοικοι, ή όπως εν αυταίς τα της θρησκείας των. Ισχύει εις τας πόλεις αυτάς ό,π ισχύει εις τας ηγεμονίας.

Επειδή η Υψηλή Πύλη δεσπόζει εις τας πόλεις αυτάς, έχει το δικαίωμα να διορίζει διοικητήν Οθωμανόν την θρησκείαν, όστις θέλει συλλέγει των εις τρίτον άρθρον ορισθησομένων φόρων.

Επειδή η Υψηλή Πύλη υπόσχεται ίνα διατηρήσει ό,π αφορά την θρησκευτικήν λατρείαν των υπηκόων κατοίκων των ειρημένων πόλεων, δίδει το δικαίωμα εις αυτάς να επισκευάζουν τας εκκλησίας, οικοδομούσι νέας και σημαίνουν κώδωνας των εκκλησιών ανεπηρέαστα.

Σύμφωνα με τα γενναίως και ευεργετικά προς τους κατοίκους αισθήματα της Υψηλής Πύλης και εξαιρέτως ένεκα της επιθυμίας αυτής όπως ευχαριστήσει και ενημερώσει τους ειρημένους Ραγιάδες, οι όποιοι το πρώτον υποτάσσονται εις την Υψηλήν Πύλην, αυτή δεν θέλει επιβάλει εις αυτούς τους κατοικούντας εις Πρέβεζα, Πάργα, Βόνιτσα και Βουθρωτό και τας εξαρτήσεις αυτών ει-

μη μειρώ τα του φόρου δηλ. τον φόρον εκείνον τον οποίον έδιδον και εις την Ενεπικήν Δημοκρατίαν απαλλασσόμενοι για δύο συνεχή χρόνια από οιαδήποτε φορολογία για να μπορέσουν να επανρθώσουν τις ζημιές που έπαθαν κατά το διάστημα της Γαλλικής και Αληπασαδικής κατοχής».

Πλήρης αυτονομία παρεκωρήθη για την προστασία των συμφερόντων των πολιτών της Επανάσου πολιτείας στις πιο πάνω πόλεις. Η Υψηλή Πύλη ανέλαμβανε την υποχρέωση να συνεννοείται με την Κυβέρνηση της Δημοκρατίας της Επανάσου, για να ορίσει μέσα στην συντομότερη προθεσμία τη θέση αυτού του υπαλλήλου και να κανονίσει τη φύση και εξουσία, δηλαδή τις δικαιοδοσίες του όπως επίσης και τον χώρο της έδρας του.

Το Φιρμάνιον της 21 Απριλίου 1800 επεκύρωνε την συνθήκην, όριζε τα κατά την εκτέλεση της συνθήκης, τον Βοεβόδα και την έδρα αυτού. Το Φιρμάνι εν μεταφράσει έχει ως κατωτέρω:

Φιρμάνιον Αυτοκρατορικών

« Το κλέος των Προκρίτων, ο εκ των της υψηλής μου πόρτας Καπουτσιμπασίδων, ήδη δε Βοεβόδας διορισμένος εις τα παρακαπόντως ρηθισόμενα Βασιλικά ημέτερα κτήματα Αβδουλάχμπης, αυξηθείη το κλέος σου.

Φθάνοντας του ημετέρου Βασιλικού ορισμού γνωστόν έστω ότι, τα ελέει Θεού, το γε νυν έκον, κυριευθέντα και ελευθερωθέντα από τας χείρας των Φραντσέζων επάνω εις την ξηράν τέσσαρα μέρη, Πρέβεζα, Βόνιτσα, Πάργα και Βουθρωτόν με όλην την περιοχήν. Επειδή από σήμερον περιήλθον εις την κυριότητα του υψηλού μου Δεβλετίου και προσετέθησαν και νώθησαν εις την προφυλαγμένην Βασιλικήν μου επικρατείαν, διά τούτο διορίσθη και Βοε-

βόδας πληρεξούσιος από μέρους του Βασιλικού μου Ιράτι Τσεντιπού δια να εξουσιάση και να εξοικονομήση αυτούς τους νεοκτήτους τόπους μου, οίπνες ήδη ενώθησαν εις τα βασιλικά μου κτήματα.

Μόλον τούτο από τους ρηθέντας τέσσαρας τόπους η περιοχή της Πρεβέζης με το να ήτιον απ' αρχής ένας τόπος κατοικημένος από δώδεκα χιλιάδες ψυχάς και εξ αιτίας του πολέμου και ανακατωμάτων με το να έφυγον οι κάτοικοι και διεσκορπίσθησαν εις τα πέριξ εδώ και εκεί, και οι άλλοι τόποι ομοίως με το να νωκλήθησαν οπωσούν και αυτοί, δια να ανακαλεσθή η αρχαία ευνομία και ειρήνη εις αυτά τα ρηθέντα μέρη ούσης αναγκαίας της φυλάξεως και περιθάλψεως τόσοσιν προς εκείνους όπου το γε νυν έκον ευρίσκονται κατοικούντες, όσον και προς όσους διεσκορπίσθησαν εις τα πέριξ και τώρα μέλλουν να έλθωσι και να αποκατασταθούν καθ' ένας εις τον τόπον του, η Βασιλεία μου κατά την έμφυτον ευμένειαν και έλεος και ιδίωμα όπου έχει εις το να περιθάλη τους υποκειμένους της Ραγιάδας, και μάλιστα τιοούτων μερών όπου νεωστί εμβήκαν εις την Βασιλικήν εξουσίαν, με το να κρίνωμεν αναγκαία την περιθάληση προς τους κατοίκους αυτών των ρηθέντων τεσσάρων τόπων και την φύλαξιν από κάθε αδικίαν και από την πλέον παραμικρά ενόκλησιν, και με το να είναι Αυτοκρατορική θέλησίς μου δια να είναι αυτοί οι τόποι υπό την βασιλικήν μου σκάν και φύλαξιν, καθώς και τα υπόλοιπα μέρη της πεφυλαγμένης υψηλής επικρατείας μου δια τούτο από της ογδός του μηνός Ζιλκαδέ του 1214 έτους, οι Ραγιάδες αυτών των ειρημένων τεσσάρων τόπων θέλει έχουν ασυδοσίαν παντελή δια δύο ολοκλήρους χρόνους και μέχρι της συμπληρώσεως αυτών των δύο χρόνων δεν έχει

να γίνη καμμία απαίτησις δια καμμιάς λογής δόσιμον εκτός της δεκάτης Δογάνας και Βιβαρίων, όπου αυτά δεν είναι συνήθεια να εμβαίνουν εις ασυδοσίαν, και εις καιρόν όπου αυτά τα τρία εισοδήματα πρέπει να παρθούν δια να γίνη εις αυτούς τους Ραγιάδας ένα ξεχωριστόν μου έλεος και δια να επαυξηνηθή προς παρηγορίαν των η βασιλική μου χάρις τοις εκαρίσθη και το εισόδημα κατ' έτος της δεκάτης εις αυτούς τους δύο χρόνους της ασυδοσίας των και μόνον το εισόδημα των Βιβαρίων και της Δογάνας έχει να συνάξη ο ρηθείς Βοεβόδας από πρώτης (1ης) Μαρτίου του 1214 έτους και απ' ό,τι ήτο συνηθισμένον να λαμβάνηται από την Δογάναν και Βιβάρια, ο ρηθείς Βοεβόδας μηδέ οβολόν να μη ημπορή να πάρη περισσότερον. Οι κάτοικοι αυτών των τεσσάρων τόπων με το να είναι κατά την θρησκείαν Χριστιανοί, θέλουν έχει ελευθέραν την ενέργειαν εις όλα τα της πίστεώς των, ομοίως και εις τα έθιμα και νόμους και κρίσεις των ό,τι λογής έως τώρα έφθασαν να είναι συνηθισμένοι, ούτω και εις το εξής απαλλάκτως δια να ενεργώνται είναι βασιλική μου άδεια και θέλησις δια την ανακαίνισιν και διόρθωσιν των παλαιών εκκλησιών των και δι' οικοδομήν νέων εκκλησιών, και δια το βάρεμα των καμπανών και δια κάθε τι άλλο συνηθισμένον εις την θρησκείαν των να μη έχουν καμμιάς λογής εμπόδιον ή ενόχλησιν, και διά να μην ημπορή διά τοιαύτην πρόφασιν, ο ρηθείς Βοεβόδας να λάβη μήτε οβολόν αλλ' ούτε άλλον πνα να αφήση να τους πάρη τίποτε.

Και καθώς εις τα άλλα μέρη της πεφυλαγμένης μου βασιλικής επικρατείας όπου οι κάτοικοι είναι όλοι Χριστιανοί, με το να μη είναι πρόπον να κατοικούν και Τούρκοι με τας φαμελίας των, ούτω και εις αυτούς τους ρηθέντας τέσσαρας τόπους Τούρκοι να μην ημπο-

ρουν να κατοικούν με φαμελίας και να γίνωνται εντόπιοι.

Από τους κατοίκους της Ρεπούμπλικας των Επανήσων υποτελούς της βασιλείας μου όσοι έφθασαν να έχουν υποστατικά εις αυτούς τους ρηθέντας τέσσαρας τόπους, με το να είναι πάντη απαγορευμένον δια να τα πωλήση εις κανένα ξένον δηλαδή άλλης επικρατείας άνθρωπον, με το να ξενιτεύωνται με τούτον τον τρόπον οι κάτοικοι, δια τούτο αν τις λάβη χρεία δια να πωλήση κανένα του Μούλκι να το πωλή με τιμήν όπου αξίζει ή προς τους κατοίκους αυτών των τεσσάρων τόπων, ή προς τους κατοίκους των Επανήσων της υποτελούς της βασιλείας μου Ρεπούμπλικας και όχι εις κανέναν άλλον ξένης επικρατείας άνθρωπον, γενομένης περί τούτου πάντοτε προσοχής. Αι κάθε είδους αγωγαί και κληρονομικαί διαφοραί ομοίως και περί υποστατικών, να θεωρώνται φιλοδικαίως κατά τους παλαιούς των νόμους και αρχαίας συνηθείας των. Και αν ακολουθήση διαφορά κανενός Τούρκου με Ραγιά αυτών των τεσσάρων τόπων, να τους διακρίνη κατά το δίκαιον ο Βοεβόδας, και αν συμβή όπου να μην ημπορέση να τους ξεχωρίση, να τους διορίζη εις τον Καδήν όπου ήθελε τύχη πλησιέστερος να θεωρήται η διαφορά των καθώς είναι το δίκαιον. Και τέλος πάντων δια να είναι οι ρηθέντες Ραγιάδες κατά πάντα τρόπον εις περίθαλψιν και φύλαξιν με το να έγινε χρεία να διορισθή εξεπίτιδες ένας πληρεξούσιος Βοεβόδας εσύ ο ρηθείς Καπουτσιμπασις ο μεταξύ των ομοίων σου άξιος και επιτήδειος με το να εκλεχθής από μέρους του βασιλικού μου Ιράπ Τσεντιπού και διορισθής εξουσιαστής εις αυτά τα νέα μου βασιλικά κτήματα των ειρημένων τεσσάρων τόπων με τα περιξ αυτών θέλεις δώσει την διόρθωσιν αυτών και την αποκατάστασιν των κατοίκων εις τα ίδια των,

φρονιζών και δια την κατά πάντα τρόπον περίθαλψίν των και διαφύλαξίν των, ότι τούτο είναι διορισμένον και εξεδικασμένον εις εσέ.

Και κατὰ το εκδοθέν βασιλικό μου Χάτι Χουμαγιούν επάνω εις την αναφοράν που ομοί επρόσφερεν ο νύν μέγας ερπάρης των Βασιλικών μου Ιράπι Τσενπιού το κλέος των ομοίων του Χαοτή Ιμπραήμ εφέντης, ούπνος η δόξα είν διακωνίζουσα, εξεδόθη και ο παρών μου υψηλός ορισμός περιεκτικός των όσων ανήκουν εις το Μεμουριέπ σου, κι εδόθη εις χείρας σου.

Όθεν κατὰ την επιστάσιάν σου φθάνων συν Θεώ εις αυτά τα μέρη εσύ, να καθήσης εις την Πρέβεζαν, και στην Βόνιτσα, Πάργα και Βουθρωτόν να διορίσης πιστούς σου ανθρώπους, και αν ίσως από τα πέριξ τίποτε κακοποιοί ήθελον ενοκλή αυτά τα μέρη, δια να τους εμποδίσης από του να ενοκλούν, να εκλέξης εμπιστευμένους ανθρώπους, όσους καταλάβεις ότι εξαρκούν εις το να φυλάγουν αυτούς από τας επιδρομάς των κακών και αυτούς να μεταχειρισθής εις το κουσμέπ σου και συ ο ίδιος κάποτε κατὰ την χρείαν να περιέρχουσαι και μόνος σου αυτούς τους τόπους και να προσέκης και να φυλάγης τους εγκατοίκους από κάθε λογής ενόκλησιν.

Οι ρηθέντες Ραγιάδες δια να μη ενοκληθούν κατ' ουδένα τρόπον εις όλα τα συνηθισμένα της θρησκείας των να έκης εις τούτον άκραν προσοχήν και αι περιπίπτουσαι κρίσεις, υποθέσεις και διαφοραί αναμεταξύ των να θεωράνται με το μέσον των εκλεχθησομένων πμίων προεστώτων κατὰ τους παλαιούς νόμους, και κανόνας και συνήθειας των, και εις τούτο να έκεις επιμέλειαν.

Επειδή το γε νύν έκον, ως ανωτέρω ειρήται, τους έγινεν ασυδοσία δια δύο ολόκληρους χρόνους, αρχίζοντας απ' τον Μάρτιο του 1214 έτους, και δεν

έκει να τους ζητηθή μήτε δέκατον, μήτε καμμιάς άλλης λογής δόσιμον, συ μόνον τα Βιβάρια και Δογάναν να εξουσιάζης, και αυτά με εκείνον τον ίδιον τρόπον όπου εσυνηθίσθη από μιας αρχής, και να μην ημπορής ούτε οβολόν περισσότερο από το συνηθισμένον. Τόσον δια Δογάναν όσο και από τα Βιβάρια: αλλά να μένουν και τα δύο αυτά καθώς ευρέθησαν από μιας αρχής. Και εις το ολόκληρον αυτό διάστημα των δύο χρόνων της ασυδοσίας να προσέκης να μην τους ενοκλήσης με κανένα είδος δοσίματος αλλά ούτε δεκατίαν να μην τους ζητήσης κατὰ τον τρόπον, ότι όσα μέρη είναι μούλκια μου βασιλικά είναι συνηθισμένον από μιας αρχής να είναι σεργέσικα και ελεύθερα, και οι Βεζυράδες και Πασάδες και Μουσελίμηδες και Βοϊβοδάδες και κάθε λογής εξουσιασταί να μη ημπορούν να ανακαιώνωνται και να ενοκλούν με το να είναι τούτο εν από τα συνηθισμένα άρθρα των προνομίων όπου έκουν οι τοιούτοι τόποι, όσοι από τους Βεζυράδες και Πασσάδες και λοιπούς εξουσιαστές γεινιάζουν εις τους τοιούτους τόπους όπου είναι βασιλικά μου Ιμλιάκια εναντίον του ρηθέντος άρθρου να μη ημπορούν να ανακατωθούν ούτε εις τα σύνορα ούτε εις το να ενοκλούν κατ' ουδένα τρόπον τους Ραγιάδες, και μάλιστα και αυτά τα τέσσαρα μέρη όπου είναι νέα μου κτήματα, να είναι μακράν από του να ενοκλήσουν και να βλάψουν τίποτε.

Και συ ο Βοεβόδας δι' όποιον γράψεις και μας φανερώσης πως είναι ευχαριστημένος ομοίως και δι' όποιον κάμεις αγωγήν θέλει γίνεται μουσααδές εις τα γραφόμενά σου με το να συμβάλη τούτο εις την πουκίαν και διόρθωσιν αυτών των τόπων. Και εναντίον τούτων όποιος ήθελε τολμήση και κληθή να προξενήση καμμιάς λογής ενόκλησιν και μας γενή γνωστόν από μέ-

ρους σου, και χωρίς έλεος θέλει παι-
 δευθή με κεφαλική τιμωρίαν. Και
 πρώτον να πασχίσης με γράμματά σου
 τους τοιούτους όπου ενοκλούν, και ό-
 ταν δεν υπακούουν και δεν τραβούν
 χέρι όπου να πειράζουν, τότε όποιοι
 και αν είναι οι τοιούτοι να μας τους
 φανερώνης με το όνομά των, και κατά
 πάντα τρόπον να προσέχης τους κατοί-
 κους αυτών των τόπων από τας θορμάς
 των κακοποιών και να τους φυλάγης
 και αν κανένας από αυτούς τους κακο-
 ποιούς ήθελε καταφύγη εις κανένα από
 τα νησιά της ειρημένης Ρεμπούμπλικας
 υποτελούς της κραταιάς βασιλείας μου
 δια να φυλαχθή εκεί και να γλυτώση
 την ζωήν του, ενώ είναι ανάγκη οι τοι-
 ούτοι να παιδεύωνται για παράδειγμα
 των άλλων, να γράφης προς την ρη-
 θείσαν Ρεμπούμπλικαν να τον ζητής
 και να τον πέρνης.

Τέλος πάντων, να επιμεληθής δια
 να ελκόσης τους Ραγιάδες όπου είναι
 σκορπισμένοι και να τους φέρης εις
 τους τόπους των προσέχων δια να εί-
 ναι φυλαγμένοι και να ζουν με άνεσιν,
 όπου εντός ολίγου να κατοικηθώσιν οι
 ρηθέντες τόποι και να ευτυχίσουν και
 εις τούτο να επιμεληθής και να καταβά-
 λης κάθε προθυμίαν σου.

Και εναντίον της ιεράς μου προστα-
 γής για να μη ήθελε γίνη κανένα κί-
 νημα, εξεδόθη ο παρών υψηλός μου
 Ορισμός, και επρόσταξα όπου φθάνων
 με αυτήν την ιεράν μου απόφασιν κατά
 ταύτα τα γεγραμμένα κεφάλαια, και κα-
 τά την περίληψιν του υψηλού μου Ορι-
 σμού να είναι όλα τα κινήματά σου, έ-
 τσι να ηξέρης δίδων πίσπιν εις το ιερό
 μου σημείον. »

Με το πιο πάνω φερμάνι αντιπρόσω-
 πος του Σουλτάνου ως αρχηγός τρόπον
 πνά της εκτελεστικής εξουσίας ο οποίος
 καμμία συμμετοχή δεν είχε εις την λει-
 τουργίαν της Συμπολιτείας, πέρα του ότι
 επεκύρωνε τις αποφάσεις της πολιτικής

εξουσίας, επέβλεπε εις την είσπραξη
 των φόρων και ήτο τρόπον πνά ο άμε-
 σος συντονιστής και μεσολαβητής εις
 τα εκάστοτε θέματα τα οποία ενέκυπαν
 από την Διοίκηση της Συμπολιτείας και
 της Υψηλής Πύλης, διορίσθη ο Αβδου-
 λάχ Βέης ο οποίος έφερε τον τίτλο
 Ευδοξώτατος Μέγας Ιμπροχώρ (Αυλάρ-
 χης) Καπουτσιμπασης (Αρχιτελώνης)
 Σαλαχώρας και Βοεβόδας των Ιμλιάκι
 Χαμαγιουνίν (προνομιούχο κήμα) Πρε-
 βέζης, Βόνιτσας, Πάργας και Βουθρω-
 τού.

Έδρα αυτού ήτο το Μιχαλίτσι, χω-
 ριον πλησίον της Πρεβέζης εκτός των
 εδαφικών ορίων αυτής και μέσα στην
 επικράτεια του Αλή Πασά. Ο Αβδουλάχ
 Βέης κατέστησε και εις την Πάργαν
 μόνον τοποτηρητήν τον Αλή Αγά
 Βυζάνηπον, εις τας διαταγάς του οποίου
 οι Πάργιοι έθεσαν και απόσπασμα συγ-
 κείμενον εκ συμπολιτών των και το ο-
 ποίο συγκροτούσε την Φρουράν του
 φρουρίου των.

Όταν το 1803 μετά την άλωση του
 Σουλίου από τον Αλή Πασά, ο Αλή
 Πασάς για να εκδικηθεί τους καταφυ-
 γόντας εις Πάργαν Σουλιώτες, αλλά και
 τους Παργινούς, ζήτησε από τον Αβ-
 δουλάχ Βέην όπως του επιτρέψει να
 εισβάλει μετά του στρατού του εις την
 Πάργαν. Ο αγαθός εκείνος άνδρας, ο
 Αβδουλάχ Βέης γνωρίζων τις προθέσεις
 και τις σκέψεις του Αλή Πασά τον απέ-
 τρεψε μη επιτρέψας σ' αυτόν την εισ-
 βολήν. Έτσι διατηρήθηκε το άσυλο της
 Πάργας για τους εξουθενωμένους από
 τις κακουχίες και τον πόλεμο Σουλιώτες
 τον Δεκέμβριο του 1803 και απετράπη
 η περαιτέρω καταστροφή των. Δέχθηκε
 μόνον καθ' υπαγόρευσιν των τυπικά να
 στείλει εις του Παργίους την κατωτέρω
 επιστολήν, όπως την διασώζει ο Σαλα-
 πάντας στην Ιστορία της Πάργας. Άτο-
 νη και χλιαρή για ν' αποφύγει τις ο-
 κλήσεις του Σατράπη:

Από τον Αβδουλάχ Βένν εφέντιν
διοικητήν της Πάργας, Πρεβέζης, Βόνι-
τσας και Βουθρωτού κ.λπ.

Πρός Τους ευγενεστάτους προεστώτας
και λοιπούς κατοίκους Πάργας

Το χρέος παντός καλού διοικητού
είναι να διατηρήσει και να προστατεύ-
σει τους υπηκόους του και ούτοι χρεω-
στούν να υπακούουν εις τας διαταγάς
του και τότε μένουν ευχαριστημένα και
τα δύο μέρη.

Εγώ από το μέρος που εξηπλήρωσα
το χρέος μου, αλλά εσείς δεν εξετελέ-
σατε το δικόν σας και παραγνώρισατε
τας πατρικάς μου συμβουλάς θέλοντας
με τον τρόπο τούτο τον αφανισμόν της
πατρίδος σας.

Και άλλην φοράν σας έγγραφα ό-
τι αν δεν θέλετε το κρίμα τόσων αθών
συμπολιτών σας αποδιώξητε εκ της πα-
τρίδος σας τους Σουλιώτες διότι είναι
φερμανλήδες από το Υψηλότατο Δου-
βλέπ και να στείλετε εδώ εις εμένα
δύο τρεις προύχοντες να ομολογήσουν
στοματικά.

Αν και τώρα αμελήσετε τας διατα-
γάς μου και συμβουλάς μου, εγώ δεν
ανακατόνουμε εις όσα κακόν θέλει συμ-
βή εις την πατρίδα σας έστω προς εί-
δησιν.

Πρέβεζα 13 Μαρτίου 1804

Αβδουλάχ Βένς κ.λπ.

Ανάλογο γράμμα με την αυτήν η-
μερομηνίαν έστειλαν στους Παργίους
και οι Προεστοί της Πρέβεζας.

Αλλά επειδή για τους Παργίους ο
αγώνας για την ελευθερία είχε γίνει
βίωμά των, πάντα επαγρυπνούσαν και
εδυσπίστουν κατά πάσης διαταγής ή
ενέργειας του εκθρού των. Άλλωστε
ήσαν δικτυωμένοι και διέθεταν διπλω-
ματικότητα και σχετικές πληροφορίες
και για τις πιο κρύφιεσ ακόμη σκέψεις
και του Αβδουλάχ Βέν, αλλά και του
Αλή Πασά, ο οποίος επί ουδενί ηδύ-
νατο να επιτρέψει την εισβολή του Αλή

Πασά εις την Πάργαν διότι και οι δύο
κυβερνήσεις της Ρωσίας και της Τουρ-
κίας ανεγνώριζαν και εγγυώντο την
αυτονομίαν των πόλεων της Παραλίου
Ηπείρου, οσμίζοντο δε οι Παργινοί κά-
θε κίνδυνον από οπουδήποτε και να
προήρχετο γι' αυτό άλλωστε διειτήρη-
σαν και την ελευθερίαν των 400 χρό-
νια και δι' αυτό ουδέ καν τυπκώς ή
τυπικήν απάντησιν έδωσαν εις τα δύο
άνωθεν γράμματα, πράγμα το οποίο ο
Αλή Πασάς το χαρακτήρισε και πάλι
ως αποστασίαν και ζήτησε από τον Αβ-
δουλάχ Βέν και πάλι την άδεια να κα-
ταλάβει στραπωτικώς την Πάργαν, αλλά
και πάλι ο αγαθός Αβδουλάχ, γνωρίζ-
ων τις σκέψεις και προθέσεις του Αλή
δεν συνήνεσεν και η Πάργα εσώθη.

Ο Αλή Πασάς των Ιωαννίνων επε-
φύλαξεν για τον Αβδουλάχ οικτρών τέ-
λος, ως εν συνεχεία αναφέρεται.

Ο Σαλαπάντας στην «Ιστορία της
Πάργας» (Αθήνα 1861 σελ. 135) ανα-
φέρει και για σύνταγμα το οποίο κα-
τηρήσθη εις την Κωνσταντινούπολιν
μεταξύ του Δ/τού της Συμπολιτείας και
του Ανδρέα Γονέμη αναπροσώπου (ιν-
βιάτου) της Επτανήσου Δημοκρατίας.

Το σχετικό χωρίο του Σαλαπάντα έ-
χει ως εξής: «Συνεπεία των ειρημένων
παρακωρήσεων και διατάξεων συνετά-
χθη από τον Αβδουλάχ Βένν διορισθέ-
ντος υπό της πύλης διοικητού των ει-
ρημένων πόλεων και του υπό του Αν-
δρέα Γονέμη επιτετραμένου της Επα-
νησιακής Δημοκρατίας εν Κων/πόλει
σύνταγμα κανονίζον την εσωτερικήν
διοίκησην των εν Ηπείρω Δημοκρα-
κών πόλεων». Το αυτό αναφέρει και ο
Γάλλος Δουβάλ εις το εις Παρίσι εκδο-
θέν το 1850 έργο του «Τα προ και με-
τά την παρακώρησιν της Πάργας», σε-
λίς 71.

Τα υπό του Σαλαπάντα αναφερόμε-
να έχουν βάσεις και δεν είναι φαντα-
στικά.

Κατά τον Αριστ. Βρεκόζη ουδείς άλλος συγγραφέας εκτός του Σαλαπάντα αναφέρει, αφού είναι γεγονός ότι ο μόνος που αναφέρει για την Συμπολιτεία κάπως εκτενώς είναι μόνο ο Σαλαπάντας ενώ ο Π. Αραβαντινός ακροθιγώς γράφει περί της συμπολιτείας και μας παρέχει πολύ ολίγα, ελάχιστα στοιχεία.

Κατά τον Αρ. Βρεκόζη το πιθανότερο είναι ότι το σύνταγμα για το οποίο ομιλεί ο Σαλαπάντας, πιθανότερον να είναι το από 10-5-1801 Χάπι Σιερίφ, το οποίο εξεδόθη κατόπιν διαπραγματεύσεων του Αβδουλάχ Βέη, του Τούρκου Δ/τή των πόλεων της Συμπολιτείας, και του Ανδρέα Γονέμη, αντιπροσώπου της Ιονίου Ρεπούμπλικας σύμφωνα με το άρθ. 8 της συνθήκης της 21 Μαρτίου 1800 και αφορά τις αρμοδιότητες του Αβδουλάχ Βέη όσον αφορά τις αρμοδιότητες του για τα κτήματα τα ευρισκόμενα επί των εδαφών των πόλεων της Συμπολιτείας και τα οποία ανήκαν εις πολίτες της Ιονίου Ρεπούμπλικας.

Το θέμα αυτό θίγει και ο Ν. Γεωργίτσος χωρίς να το καθορίζει σαφώς για τι ομιλεί ότι «το Χάπι Σιερίφ της 10 Μαΐου του 1801 επικυρεί τα προνόμια τα οποία την 25 Δεκεμβρίου 1800 είχαν συζητηθεί προκαταρκτικώς στην Κωνσταντινούπολη μεταξύ του Αβδουλάχ και του αντιπροσώπου της Ιονίου Πολιτείας.

Πλήρης σύγχυσις γι' αυτά τα προνόμια περί των οποίων η πιθανολογούμενη συνθήκη. Και πράγματι είχε συναφθεί τέτοια συνθήκη. Γιατί κατά την δεκαετίαν του 1950 ο ιστορικός Σπυρ. Ασδραχάς ανεκάλυψε εις το ιστορικό αρχείο Λευκάδος αντίγραφο αποσπάσματος της συνθήκης αυτής της 25 Δεκεμβρίου 1800 το οποίο περιέχει την εισαγωγή εις το άρθρο αυτό και τις υπογραφές των συμβαλλομένων.

Πιθανόν γι' αυτό να γράφει ο Σα-

λαπάντας και ο Γάλλος Δουβάλ.

Το άρθρο αυτό ρυθμίζει τις διαφορές μεταξύ των υπηκόων της Ιονίου Ρεπούμπλικας και των κατοίκων των τριών πόλεων Πρέβεζας, Βόνιτσας και Πάργας. Οι αντίδικοι αυτοί, κατά το άρθρο 4 δύναται να ασκήσουν έφεση εις το δικαστήριο της επικλήσεως δηλ. το εφετείο, εφ' όσον η διαφορά της αντιδικίας υπερβαίνει το 50 γρόσια εις οιαδήποτε των τριών πόλεων.

Το άρθρο 4 έχει ούτω:

«Εις τας διαφοράς μεταξύ των υπηκόων της Επτανήσου Ρεπούμπλικας και των τριών Πρέβεζας, Πάργας και Βόνιτσας, να μπορούν αμοιβαίως τα μέρη να απελάρουν τας αποφάσεις όπου υπερβαίνουν την ποσότητα των 50 γροσίων εις το Κριτήριο της Απελατισίνας (επικλήσεως-Εφετείο) των άλλων δύο τόπων και αυτό να γίνεται και εις τας διαφοράς όπου αποβλέπουσι εις υποστατικά μεταξύ των νησιωτών και της στεριάς να κρίνωνται και αποφασίζονται εις τον τόπο όπου ευρίσκονται τα υποστατικά, έχοντας ο παραπονούμενος το δικαίωμα να απελάρει εις τους άλλους δύο τόπους.

1800 Δεκεμβρίου 25 Πρέβεζα

Τόπος υπογραφής

και σφραγίδας

του Αβδουλάχ Βέη εφέντη

Ανδρέας Γονέμης, Ινβιάτος (αντιπρόσωπος) των Επτανήσων

Ιωάννης Κεχράς Πρόεδρος Πρεβέζης

Μόσχος Κούρτας » »

Νικόλαος Ρέντζος » »

Αλεξ. Βαλεντίνης » »

Ιωάν. Γενοβέλης » »

Νικ. Χαλκιόπουλος » Βόνιτσας

Αλέξης Μέντζης » »

Πετρ. Τσιγαρίδης » »

Θοδ. Μπαρμπαλής » »

Γεωρ. Βασιλάς » Πάργας

Παναγ. Δεσύλας » »

Ιωάν. Δεσύλας » » ».

Το πλήρες κείμενο δεν βρίσκεται στο ιστορικό αρχείο Λευκάδος. Θα ήτο ένα επί πλέον στοιχείο όσο αφορά την αυτονομία των πόλεων αυτών που να δύνανται ακόμη να διαπραγματεύονται και συνθήκες. Πιθανόν στοιχεία ή αυτό να βρεθεί στην συνεχιζόμενη έρευνα στο εντοπισθέν αρχείο της Συμπολιτείας το οποίο φυλάσσεται επιμελώς στην Μητρόπολη Πρεβέζης.

Η μορφή του εσωτερικού πολιεύματος των πόλεων αυτών αποτελεί Συμπολιτείαν γιατί όπως προκύπτει από το ανωτέρω άρθρον κάθε πόλις είχε ορισμένο αριθμό συνδίκων, που αποτελούσαν το κογκλάβιο αυτών, το οποίο απαρτίζετο από πέντε συνδίκους (προέδρους) για την Πρέβεζα, 4 για την Βόνιτσα και 3 για την Πάργα. Τα δικαστήρια της, όπως πιο κάτω, εκτός αν με την συνεχιζόμενη έρευνα ήθελε προκύψει κάτι άλλο. Η διαφορά: ο αρχηγός της εκτελεστικής εξουσίας δεν εξελέγεται απ' αυτές αλλά η εξουσία του Σουλτάνου, η κυριαρχία αυτού πεκείτο από τον βοεβόδα αντιπρόσωπό του, ο οποίος κατά το φερμάνι της 21 Απριλίου 1800 επέβλεπε την τάξη, επεκύρωνε τις αποφάσεις και ήτο υπεύθυνος για την είσπραξη των φόρων. Ως προελέχθη, το Αρχείο της Συμπολιτείας του Ακρωτηρίου διεσώθη και κατεγράφη κατά τα έτη 1956-1957 από τον Πρωτοσύγγελλον και Ιεροκήρυκα της Μητροπόλεως Πρεβέζης κ. Φιλάρειον Βιτάλην, ο οποίος καίτοι πολυγραφοτάτος ιστοριοδίφης της Πρεβέζης, εν τούτοις εις το έργο του καμιά μνεία δεν κάμει περί της Συμπολιτείας ενώ είχε και χρόνο και πείρα και πολύ περισσότερο διότι αυτό είναι προσίτον εις κάθε ερευνητήν αφού είναι γραμμένο στην Ελληνική γλώσσα.

Το Αρχείο αυτό για να μελετηθεί πρέπει να παραδοθεί στην Δημοτική Βιβλιοθήκη της Πρεβέζης εις την οποία δικαιωματικά ανήκει γιατί δεν αφορά

εκκλησιαστικά θέματα, η οποία και αναγνωστήριο και μελετητήριο διαθέτει αλλά και φωτοαντιγραφικό μηχάνημα, πράγματα τα οποία η Ιερά Μητρόπολις Πρεβέζης δεν διαθέτει ελλείψει χώρου, και όχι στο τοπικό Ιστορικό Αρχείο της Πρεβέζης, Υπηρεσία νεοσυσταθείσα διότι, εκτός του ότι είναι μόνιμα κλειστό, δεν διαθέτει χώρο για μελέτη.

Προσέει δε, θα πρέπει η Δημοτική Βιβλιοθήκη της Πρεβέζης, να γνωστοποιήσει την υπ' αυτής κατοχήν του αρχείου εις τα Γενικά Αρχεία του Κράτους, τις βιβλιοθήκες Εθνικήν και Βουλής, των πανεπιστημίων της χώρας και εις τα Ιστορικά Αρχεία Κερκύρας, Λευκάδος, Ζακύνθου, Κεφαλληνίας και Κυθήρων.

Όσον αφορά το υπό του κ. Ασδρακά εντοπισθέν εις το Ιστορικό Αρχείο Λευκάδος (αντίγραφον) απόσπασμα της συνθήκης της υπογραφείσης εις την Πρέβεζαν την 25 Δεκεμβρίου 1800 μεταξύ αντιπροσώπων της Συμπολιτείας και του Ινβιάτου (αντιπροσώπου) των Επανήσων, μια εξήγηση υπάρχει:

Οι Βενετσάνοι τηρούσαν Αρχείο. Τα διάφορα έγγραφα εκδιδόμενα εις διπλούν, το ένα ευρίσκετο εις το Αρχείο του τόπου (πόλεως) εκδόσεώς του και το άλλο στα Γενικά Αρχεία της Βενετίας ή και αντιθέτως όπου ήταν και η έδρα της Γαληνοτάτης Δημοκρατίας του Αδρία και των Δόγηδων.

Υπήρχε η συνήθεια μετά τους Βενετσάνους έγγραφα πινά να κατατίθενται εις το Ιστορικό Αρχείο. Υπάρχει πιθανότητα να ευρεθή η πιο πάνω συνθήκη και στο Ιστορικό Αρχείο της Ιονίου Γερουσίας στην Κέρκυρα. Αλλά εκεί είναι όχι μόνο δύσκολο αλλά αδύνατο να ευρεθή γιατί ο Νομάρχης Κερκύρας το έκλεισε και τούτο γιατί τον επιστήμονα και μοναδικό σ' αυτό υπάλληλο τον απέσπασε στην Νομαρχία για να επικυρώνει π.χ. τις αποφάσεις των προ-

έδρων που αφορούν μεταβολές στο Δημοτολόγιο, εργασία την οποία μπορεί να κάμει και ο κλητήρας της Νομαρχίας. Τέλος πάντων, Νομάρχης είναι αυτός και το παίζει όπως θέλει. Τι μπορούμε να κάνουμε;

Το ότι οι τρεις αυτές Ηπειρωτικές πόλεις απετέλουν Συμπολιτείαν συνάγεται:

(α) Από το απόσπασμα της συνθήκης, την οποία υπογράφουν οι αντιπρόσωποι των τριών πόλεων. Πέντε για την Πρέβεζα, τέσσερες για την Βόνιτσα και τρεις για την Πάργα.

(β) Από την δικαστική συνδρομή, που μπορούσε ο κάθε πολίτης της Επτανήσου Ρεπούμπλικας ν' απελάρει (εφεσιβάλει) την απόφαση εις το Κριτήριο της Απελατισίνας (Εφετείο) οιασδήποτε άλλης πόλεως και

(γ) Από την επιστολή των προεστών της Πρεβέζης προς την Πάργα για τους καταφυγόντας εις αυτήν τον Δεκέμβριο του 1803 Σουλιώτες και για τους οποίους ο Αλής ήθελε να καταλάβει στρατιωτικώς την Πάργα.

Εν πάση περιπτώσει το Αρχείο πρέπει να μελετηθή και το ευχάριστο είναι ότι είναι γραμμένο εις την Ελληνική γλώσσα, σε αντίθεση με το της Κοντινέντε, εάν εσώζετο, γιατί ήτο γραμμένο εις την Ιταλική.

Από την πρόχειρη μελέτη μέρους αυτού διεπίστωσα ότι:

Λειτουργούσαν δύο βαθμοί Συμβουλίων: Το Ειδικόν το οποίο είχε κάθε πόλις και το Γενικόν, η Γερουσία τρώνον πνά, το οποίο απετέλουν οι αντιπρόσωποι και των τριών πόλεων, με πρόεδρον προφανώς τον Βοεβόδαν Αβδουλάχ Βένν.

Το Ειδικόν Συμβούλιον είχε καθήκον ως αντιπρόσωπος του λαού να εφορεύει επί της εν γένει διοικήσεως με αγορανομικά και οικονομικής φύσεως και διοικήσεως καθήκοντα και εξέλεγε

όλας τας αρχάς οικονομικάς, διοικητικάς και δικαστικάς της πόλεως και της Δημοτικής Αστυνομίας και διακρίνομεν:

- 1) τους προβλεπτάς της υγείας
- 2) τους εκμηπιτάς ή προβλεπτάς των τροφίμων και ποτών ή ζυγιστάς
- 3) τους προβλεπτάς των οδών και εκμηπιτάς των ζημιών εις τους αγρούς
- 4) τους προβλεπτάς οι οποίοι επέβλεπαν και ήλεγχαν τους υπαλλήλους των δικαστηρίων
- 5) τον γραμματέα της πόλεως.

Τέλος δε το εκτελεστικόν όργανο των Συμβουλίων ήταν οι πρόεδροι: πέντε, τέσσερις και τρεις.

Το Γενικόν Συμβούλιον απετελείτο εξ αντιπροσώπων πόλεων και καθήκον είχε να επιτηρεί την ακριβή εκτέλεση των νόμων τους οποίους ψήφισε ή και επεκύρωνε τις των πόλεων. Να διαχειρίζεται τας προσόδους του Γενικού Ταμείου και τέλος είχε την επιμέλειαν της τάξεως και όριζε τους αντιπροσώπους της Συμπολιτείας παρά τη Υψηλή Πύλη.

Η συνθήκη του 1800 πλην της ελευθερίας ρύθμιζε και το εσωτερικόν πολίτευμα και έθετε διατάξεις που αφορούσαν φορολογικάς προνομίας, την άσκηση του τοπικού δικαίου, την ελευθερία της λατρείας και άλλα.

Όσον αφορά τα φορολογικά πρόνομα:

(α) Επί δύο συνεχή έτη εδίδετο πλήρης ατέλεια.

(β) Επανάφερε το προ του 1797 επί Βενετσιάνων σύστημα πληρωμής της φορολογίας. Το φερμάνι όμως την πλήρη ατέλεια την οποία η συνθήκη καθόριζε για μια διετία την μετέτρεψε εις μερικήν διότι ο Βοεβόδας για λογαριασμό του Σουλτάνου θα εισέπραττε την αναλογίαν από την Δογάναν.

Ως προς την οργάνωση των δικαστηρίων προκύπτουν τα εξής:

Τα δικαστήρια διεκρίνοντο εις πρω-

τοβάθμια και δευτεροβάθμια.

Τα Πρωτοβάθμια ήσαν:

1) Το δικαστήριο της υγείας (τρεις δικαστές)

2) Το Δικανικόν Κριτήριο της πρώτης απαιτήσεως, αποτελούμενον εκ τριών τακτικών δικαστών και δύο αναπληρωματικών. Αυτό δίκασε διαφοράς πολιτικού περιεχομένου και

3) Το Εγκληματικόν δικαστήριο της πρώτης αναφοράς, συγκείμενον εκ τριών δικαστών και ήσκει και ανακριτικά καθήκοντα.

Τα Δευτεροβάθμια ήσαν:

Το Δικανικόν και Εγκληματικόν ή Δικαστήριο της Επικλήσεως συγκείμενον εκ πέντε δικαστών και εδίκασε καθ' έγκλησιν.

Πλήν των ανωτέρω άλλοι κώδικες (βιβλία) διαλαμβάνουν Διοικητικά και άλλα θέματα όπως προσταγών επιστολάρια της ευγενεστάτης προεδρίας Πρεβέζης, βιβλία ψηφοφορίας, βιβλία αποφάσεων και άλλα του κριτηρίου της εκκλησίας.

Πραγματικός θησαυρός για κάθε μελετητή της Ιστορίας της Συμπολιτείας.

Συνάγεται ότι τα προνόμια τα οποία παρεκωρήθησαν με την συνθήκη και το φερμάνι απέβλεπαν εις την ανασυγκρότηση των Ηπειρωτικών πόλεων, οι οποίες δεινοπάθησαν και από τους Γάλλους Δημοκρατικούς αλλά και από τον Αλή Πασά ο οποίος πλήν της Πάργας εξηφάνισε αυτές.

Έκδηλος είναι και η εντολή του Σουλτάνου προς τον εκπρόσωπον του Βοεβόδα Αβδουλάχ Βέν όπως μεριμνήσει για την εκ νέου εγκατάσταση των κατοίκων της Πρεβέζης και των άλλων πόλεων εις τον τόπον των και ίνα η γη των κατοίκων, καθιέρωσε τον θεσμόν της υποχρεωτικής προπηλάσεως του κυρίου του κτήματος, ο οποίος πριν εκ-

ποίηση αυτό αναλάβει προς τούτο κρίναι να το πωλεί με πμήν που του αξίζει και πάντα προς κάτοικον των τεσσάρων πόλεων ή Επανήσιον πολίτην της Επανήσου Ρεπούμπλικας.

Για τους Τούρκους ίσχυε η απαγόρευση αγοράς ή κατοχής εις τας περιοχάς των ως άνω τεσσάρων πόλεων κτήματος και διανομής των.

Από τους κώδικες (αριθ. βιβλίων 35, 36 και 44) αποφάσεων του Δικανικού Βήματος Πρεβέζης - προσταγών και ευγενούς Δικανικού Κριτηρίου Πρεβέζης προκύπτει ότι η Πολιτεία της Πρεβέζης λειपुरγούσε και πέραν του 1806, χρονολογία κατά την οποία φέρεται ότι ο Αλή Πασάς κατέλαβε τις πόλεις της Συμπολιτείας (πλην της Πάργας) και διέλυσε αυτήν.

Κατά τον Αραβανπνόν (Χρονολογία της Ηπείρου, τόμος β', σελίς 202) η Συμπολιτεία κράτησε μέχρι το έτος 1807, οπότε ο Αλή Πασάς επέτυχε την ανάκληση του Αβδουλάχ Βέν και την έκδοση Σουλτανικής διαταγής για να καταλάβει στρατιωτικώς τις αυτόνομες αυτές πόλεις.

Η Πάργα και πάλι κατώρθωσε ν' αποφύγει την κατάληψή της από το στρατό του Αλή Πασά διότι την 7 Ιουλίου 1807 με την συνθήκη του Τιλοίτ μεταξύ Ρωσίας και Γαλλίας η Επάνησος Πολιτεία ετέθη υπό Γαλλικήν προστασία και κατελήφθη από τους Γάλλους Αυτοκρατορικούς - αποχωρησάντων των Ρώσων - πράγμα το οποίο οι Πάργιοι εξεμεταλλεύθησαν ζητήσαντες την προστασίαν των Γάλλων Αυτοκρατορικών την οποίαν και επέτυχον.

Η τύχη του Αβδουλάχ Βέν ήτο οικιρή. Εδηλητηριάσθη από άνθρωπον του Αλή Πασά ενώ διευθύνετο καθ' οδόν επιστρέφων εις την Κωνσταντινούπολιν.